

Limerykonka na Turkucia Podjadka, czyli Nie taki diabeł straszny

*Turkuć Podjadek, postrach plantacji,
gość o fatalnie złej reputacji,
że wielki szkodnik,
powie ogrodnik,
fakt czy ofiara dyskredytacji?*

(ebs)

27 maja 2024, minął właśnie Dzień Matki, a także trwające trzy dni XXII OGÓLNOPOLSKIE DNI OWADA, w Krakowie uświetnione wystawą pod hasłem "Owady piękne i różnorodne" (która odbyła się w budynku Wydziału Leśnego Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie przy al. 29 Listopada 46 w dniach 24-26.5.24).

Połączyłam te dwa święta w jedno i przedstawiam owada, którego samiczka - co dość wyjątkowe w świecie owadów - opiekuje się swoimi jajkami, a także swoimi młodymi. Owad ten ma złą prasę, poza tym nie dość, że jest największym żyjącym w Polsce owadem, to jeszcze i wygląda przerażająco (Szwajcarzy nazywają go wręcz "Halbteufel", co znaczy "półdiabeł"), no i niszczy młode pędy roślin, w tym tych uprawnych, więc nic, tylko tępić.

Tymczasem opinia o nim jest gorsza, niż na to zasługuje: nie gryzie, nie żądli, nie strzyka jadem, nie parzy, nie atakuje, jeśli nie jest jak egipska plaga szarańczy i faktycznie trzeba by go było unicestwić, to spulchnia ziemię oraz zjada larwy innych owadów, w tym tych, które też szkodzą uprawie, zjada też drobne ślimaki, a także sam stanowi łakomy kąsek dla innych żywych istot, co zamyka ważny dla natury cykl... A pestycydy są bardziej szkodliwe dla środowiska niż tzw. szkodniki.

Turkuć podjadek, turkuć pospolity (*Gryllotalpa gryllotalpa*) to gatunek owada prostoskrzydłego z rodziny turkuciowatych (*Gryllotalpidae*), jeden z największych owadów w Polsce, do 7 cm długości oraz rozpiętości 4 cm, spokrewniony ze świerszczem, konikiem polnym i cykadą, a także szarańczą właśnie. Dobrze przystosowany do życia w ziemi, gdzie spędza większość czasu. Larwy identyczne jak imago, ale początkowo bezskrzydłe, a później z krótszymi skrzydłami. Samica opiekuje się jajami, a następnie przez pewien czas młodymi. Owad wszystkożerny, dożywający od dwóch do czterech lat. Występuje w Europie, zachodniej Azji i północnej Afryce.

W Europie południowej i środkowej występuje licznie. W Polsce spotykany jest od nizin po rejony góryste. Nie był wykazany jedynie ze Wzgórz Trzebnickich, Sudetów Zachodnich, Kotliny Nowotarskiej i Tatr. Dawniej w Polsce był gatunkiem pospolitym. Został zawleczony do Ameryki Północnej, gdzie spotykany jest we wschodnich Stanach Zjednoczonych.

Głównie środowiska wilgotne: gleby próchnicze, dobrze spulchnione, torfowiska, bagna, podmokłe łąki, a także rowy, zagony, ogrody, pola uprawne i sady; uważany za szkodnika upraw rolnych, ogrodniczych i leśnych.

Ciało o ciemnobrązowym lub brunatnorudawym ubarwieniu, masywne, wydłużone, z silnie rozwiniętym przedpleczem, długimi przysadkami odwłokowymi i stosunkowo krótkimi tylnymi nogami. Przednie odnóża silne, grzebiące, łopatomate, zaopatrzone w kolce - służą do poruszania się pod ziemią, rozgrzebywania piasku i budowy korytarzy. U osobników obu płci obecny jest aparat strydulacyjny.

Skrzydła proste, długie, ostro zakończone, sięgają poza odwłok, używane w okresie godowym.

Dojrzała samica, po intensywnym żerowaniu i kopulacji w maju i czerwcu, w podziemnych gniazdach składa od 100 do 300 jaj, którymi się następnie opiekuje. Dla zapewnienia ciepła podgryza korzenie roślin rosnących nad gniazdem, aby uschły i odsłoniły drogę światłu słonecznemu. Larwy wylęgają się po około 3 tygodniach. Początkowo żerują gromadnie tylko pod ziemią, pod opieką samicy. W ciągu roku samica wydaje jedno pokolenie. Dojrzałość płciową osiągają po 2 latach. Na terenie Polski imagines pojawiają się od maja do października. Samica turkucia podjadka opiekuje się larwami do jesieni, wtedy młode samodzielnie już kopią kanaliki do głębokości 0,5-1 metra, gdzie zimują.

Gatunek wszystkożerny (polifag), podjada korzenie roślin (stąd nazwa), ale również bezkręgowce, głównie larwy innych owadów. Nie gardzi dżdżownicami, ślimakami, pędrakami i drutowcami.

Większość życia spędza pod ziemią, kopie rozgałęziające się i krzyżujące ze sobą wąskie korytarze, w których nie może się odwrócić - porusza się do przodu lub do tyłu.

Dawniej, jako gatunek pospolity, był uważany za szkodnika, ponieważ może wyrządzać szkody w ogrodach, inspektach, uprawach roślin okopowych i szkodkach. Jego liczebność spadła prawdopodobnie na skutek zatrucia gleb. Obecnie nie ma większego znaczenia w uprawach.

*

<https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=MnMgzcG9jcM>

*

ilustracja: młody turkuć znaleziony przy pracach wykopkowych w Dornbirnie, po sfotografowaniu wypuszczony na wolność, fot. Friedrich Böhringer, 24.7.2008